

KORTE MEDEDELING

Cytisus striatus (Hill) Rothm. op enkele militaire oefenterreinen

R. Haveman¹, I. de Ronde¹, A. van der Berg¹

Key words

aanplant
allochtoon
alien flora
autochtoon materiaal
Cytisetea scopario-striati
Cytisus scoparius
Cytisus striatus
Fabaceae
militair terrein
struweel

Abstract – Reported are two locations with *Cytisus striatus* at military areas, viz. the training area at the Galderse Heide and the military airbase Woensdrecht (Province of Noord-Brabant). *Cytisus striatus* is native to the Iberian Peninsula and has been introduced by sowing in France, Great Britain, Germany, and Belgium, where it has also established itself. As far as known, the reported populations represent the two first records of this species in the Netherlands. The origin of the plants at the Galderse Heide is uncertain, but the scrubs at the airbase Woensdrecht were planted as 'autochthonous *Cytisus scoparius*'. The plants of the two *Cytisus* species show close resemblance. The most remarkable difference between the two species is found in the seed pods: the pods of *C. striatus* have conspicuous long grey hairs, whereas those of *C. scoparius* are (almost) glabrous. The vegetation in which the new species grows at the airbase Woensdrecht is shortly described based on a few vegetation relevés.

Samenvatting – Gerapporteerd worden de vondsten van *Cytisus striatus* op het militair oefenterrein Galderse Heide en Vliegbasis Woensdrecht in Noord-Brabant. Dit zijn, voor zover bekend, de eerste twee vondsten van deze Iberische soort in Nederland. De herkomst van de planten op de Galderse Heide is onduidelijk, maar op de vliegbasis zijn de struiken aangeplant als 'autochtone *Cytisus scoparius*'. Wellicht dat *C. striatus* op meer plaatsen over het hoofd is gezien vanwege zijn gelijkenis met deze laatstgenoemde soort. Het meest opvallende verschil tussen beide soorten is te vinden bij de peul: de peulen van *C. striatus* zijn dicht bezet met opvallend lange, grijze haren, terwijl de peulen van *C. scoparius* (nagenoeg) kaal zijn.

Publicatiedatum – 18 mei 2021

Op 30 september 2015 werd door de eerste twee auteurs op het militaire oefenterrein op de Galderse Heide (Noord-Brabant) een bremsoort aangetroffen die opviel vanwege zijn forse formaat (Fig. 1) en de enigszins grijsgroene takken. Er stonden diverse grote struiken in de berm van een zandpad aan de rand van een licht loofbos. Onder de volwassen struiken waren talloze kiemplanten aanwezig. Er waren slechts enkele verdorrende bloemen te vinden, maar aan de takken hingen wel overal korte, bolle peulen, die deels waren opengesprongen. Opvallend was verder de lange, witte beharing van de peulen (Fig. 2), die samen met het formaat en de grijsgroene tint van de planten aanleiding waren om materiaal te verzamelen en thuis te determineren. Met behulp van de Flora Gallica (Tison & de Foucault 2014) was

de identiteit snel helder: het bleek te gaan om *Cytisus striatus* (Hill) Rothm., een soort die nog niet eerder voor ons land werd vermeld. De herkomst van deze planten is onduidelijk.

Op 3 juli 2017 vonden de tweede en derde auteur *Cytisus striatus* ook in een groot, door *C. scoparius* (L.) Link gedomineerd struweel op Vliegbasis Woensdrecht (Noord-Brabant), in een strook die doorgeplant was met allerlei houtgewassen. Na enige navraag lijkt de soort hier door een aannemer te zijn aangeplant als 'autochtone *Cytisus scoparius*' (conform de 9^e Rassenlijst bomen, Raad voor plantenrassen 2012). Een bezoek in mei 2018 maakte duidelijk dat *Cytisus striatus* pas in bloei komt als *C. scoparius* in volle bloei staat (Fig. 3). Vegetatief zijn beide soorten te onderscheiden aan de twijgen, die bij

¹ Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, Rijksvastgoedbedrijf, Afdeling Buitenruimte (Sectie Natuur), Postbus 47, 6700 AA Wageningen;

correspondentie: rense.haveman@wur.nl

Fig. 1. *Cytisus striatus* (Hill) Rothm. op Oefenterrein Galderse Heide (Noord-Brabant). Foto: R. Haveman.

C. scoparius 5-kantig zijn, en bij *C. striatus* meer rond ogen met ca. 8 smalle groeven (Fig. 4). Feitelijk gaat het hier, evenals bij *C. scoparius* om lijsten op de twijgen. Van deze plaats is bloeiend materiaal opgenomen in het herbarium van de eerste auteur, onder nummer NS00005.

Cytisus striatus is een Midderraan-Atlantische soort die inheems is op het Iberisch Schiereiland en ingeburgerd is in Frankrijk, met name langs de kust (Tison & de Foucault 2014). In België is de soort ingezaaid als erosiebestrijding op taluds, en ingeburgerd op diverse plekken in Wallonië en Vlaanderen (Groom 2012). Ook in Midden- en Zuid-Duitsland (Bundesamt für Naturschutz 2013+) en Groot-Brittannië (Duncan 1978) is de soort ingevoerd (vooral als zandbinder langs wegen) en ingeburgerd. Wellicht is *C. striatus* in ons land over het hoofd gezien vanwege zijn grote gelijkenis met de inheemse *C. scoparius*, dus het blijft uitkijken naar deze soort. In het Centraal- en Noord-Atlantische domein lijkt *C. scoparius* zich vooralsnog niet invasief te gedragen.

Van de vegetatie op de vindplaats op Vliegbasis Woensdrecht zijn twee vegetatieopnamen gemaakt die zijn opgenomen in de database met opnamen van defensieterrainen (de Ronde et al. 2020). Soorten waarmee *Cytisus striatus* samengroeit zijn ondermeer *Cytisus scoparius*, *Rubus taxandriae* A. Beek, *R. gratus* Focke, *Agrostis capillaris* L., *Calluna vulgaris* (L.) Hull, juveniele *Quercus robur* L. en *Pseudoscleropodium purum* (Hedw.) Broth. De struwelen zijn ontegenzeggelijk te rekenen tot de Cytisetea scopario-striati, die pas onlangs voor ons land werden beschreven (Haveman et al. 2016, 2017). Europees gezien is *C. striatus* kenmerkend voor het Ulici europaei-Cytision striati, de brem- en gaspeldoornstruwelen van het Centraal-Atlantische domein (de Foucault et al. 2013). Dit verbond komt

Fig. 2. Peul van *Cytisus striatus* (Hill) Rothm. Let op de bolle vorm van de peul en de sterke beharing. Foto: R. Haveman.

Fig. 3. Struweel met *Cytisus striatus* (Hill) Rothm. in de voorgrond en *C. scoparius* (L.) Link (Brem) in de achtergrond. Duidelijk is het verschil in bloeitijd tussen de beide soorten: *C. scoparius* staat al in volle bloei, terwijl bij *C. striatus* de meeste bloemen nog in knop staan Foto: R. Haveman.

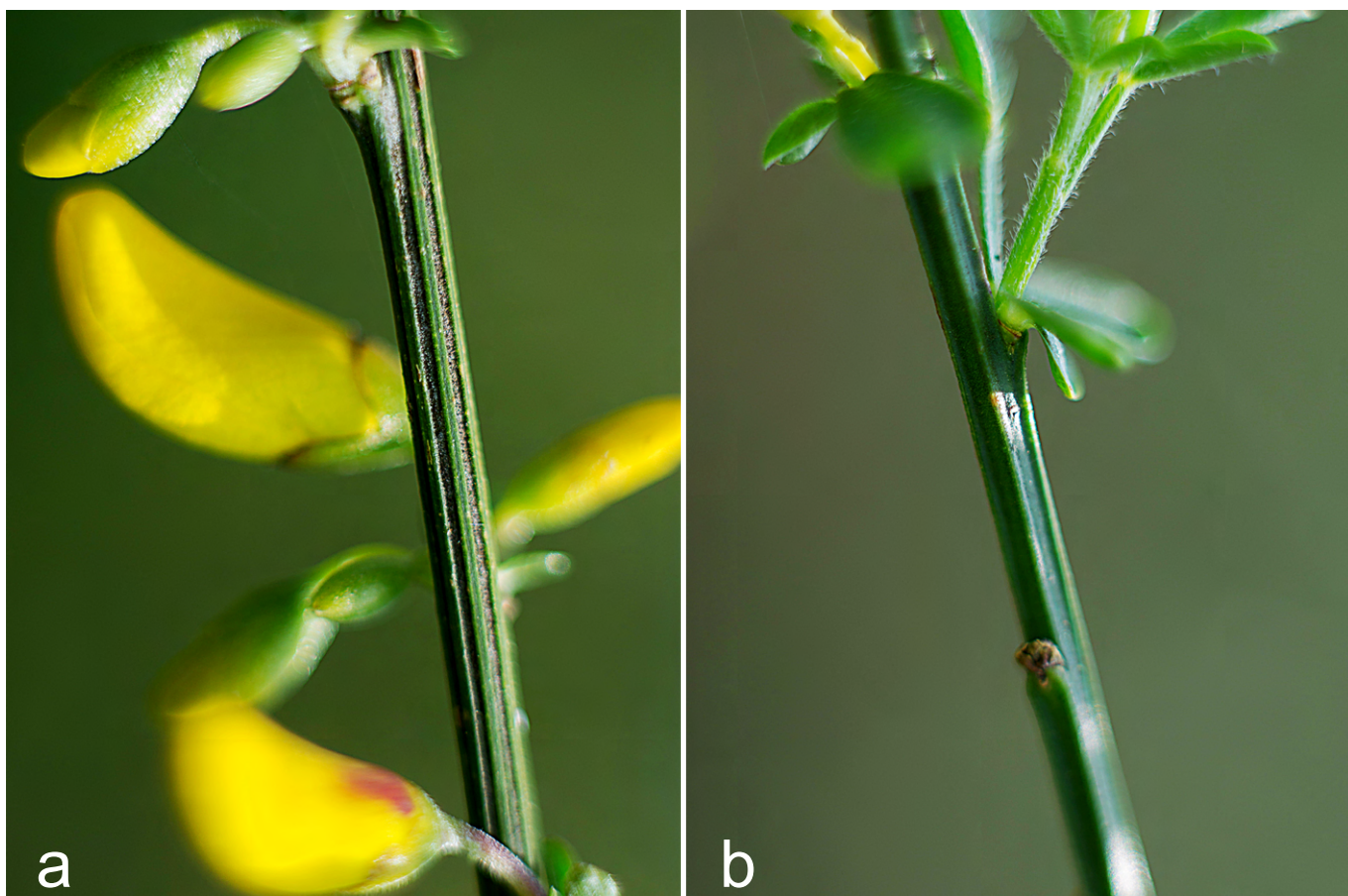

Fig. 4. a. Twijg van *Cytisus striatus* (Hill) Rothm. met 8 lijsten; b. Twijg van *C. scoparius* (L.) Link (Brem) met 5 lijsten. Foto's: R. Haveman.

ook in Nederland voor: de gaspeldoornstruwelen in de Veluwezoom worden hiertoe gerekend. De begroeiingen met *C. striatus* op Vliegbasis Woensdrecht betreffen echter een aanplant in het Rubo plicati-Sarothamnietum, dat tot het subatlantische Ulici europaei-Sarothamnion behoort.

LITERATUUR

- Barkman JJ, Doing H, Segal S. 1964. Kritische Bemerkungen und Vorschläge zur quantitativen Vegetationsanalyse. Acta Bot. Neerl. 13: 394–419.
- Bundesamt für Naturschutz. 2013+ (voortdurend geactualiseerd). [FloraWeb – Daten und Informationen zu Wildpflanzen und zur Vegetation Deutschlands](#). (Geraadpleegd op 9 februari 2013).
- de Foucault B, Lazare J-J, Bioret F. 2013. Contribution au prodrome des végétations de France: les Cytisetea scopario-striati Rivas-Mart. 1975. J. Bot. Soc. Bot. France 64: 69–90.
- de Ronde I, Haveman R, van Heusden T, van der Berg A. 2020. [DUMIRA - a management related vegetation plot database of Dutch military ranges](#). Veg. Classific. Surv. 1: 155–161. (<https://doi.org/10.3897/VCS/2020/59869>)
- Duncan UK. 1978. Cytisus striatus (Hill) Rothm. in Britain. Watsonia 12: 49.
- Groom Q. 2012. [Cytisus striatus](#). In: Verloove F, Manual of the Alien Plants of Belgium. Website: <http://alienplantsbelgium.be>. Botanic Garden Meise, Belgium. (Geraadpleegd 21 maart 2018).
- Haveman R, de Ronde I, Schaminée JHJ. 2016. Cytisetea scopario-striati. Stratiotes 50/51: 108–118.
- Haveman R, de Ronde I, Schaminée JHJ. 2017. Retamoid scrubs of the Cytisetea scopario-striati in the Netherlands: a new approach to classify marginal associations. Tuexenia 37: 143–161.
- Raad voor plantenrassen. 2012. [Rassenlijst Bomen](#). Website: <https://www.rassenlijstbomen.nl>. Raad voor plantenrassen, Roelofarendsveen. (Geraadpleegd 22 maart 2018).
- Tison J-M, de Foucault B. 2014. Flora Gallica. Flore de France. Biotope, Mèze.